

**Priatel'ia
Zeme**
SPZ

**ZERO
WASTE
EUROPE**

STAŇTE SA ZERO WASTE SAMOSPRAVOU!

Chcete vo vašej samospráve dosiahnuť lepšie výsledky v odpadovom hospodárstve, lepšie triediť a znižovať množstvo nevytriedeného odpadu? Trápia vás neustále sa zvyšujúce náklady na skládkovanie a spaľovanie odpadov?

Urobte niečo, čo ste doteraz neurobili – učte sa od najlepších a staňte sa aj vy Zero Waste samosprávou!

>480

V Európe je v súčasnosti viac ako 480 samospráv, ktoré sa vydali na cestu Zero Waste. Ich pohnútky sú rôzne – od ekonomických, cez politické až po environmentálne. Jedno však majú spoločné, zmenili svoj pohľad na dovtedy zaužívané praktiky v odpadovom hospodárstve. Rozhodli sa implementovať do praxe modely zamerané na občana, ktoré vedú k predchádzaniu vzniku odpadov a znižovaniu množstiev zvyškových odpadov, ktoré končia na skládkach a v spaľovniach odpadov.

Čo je ZERO WASTE

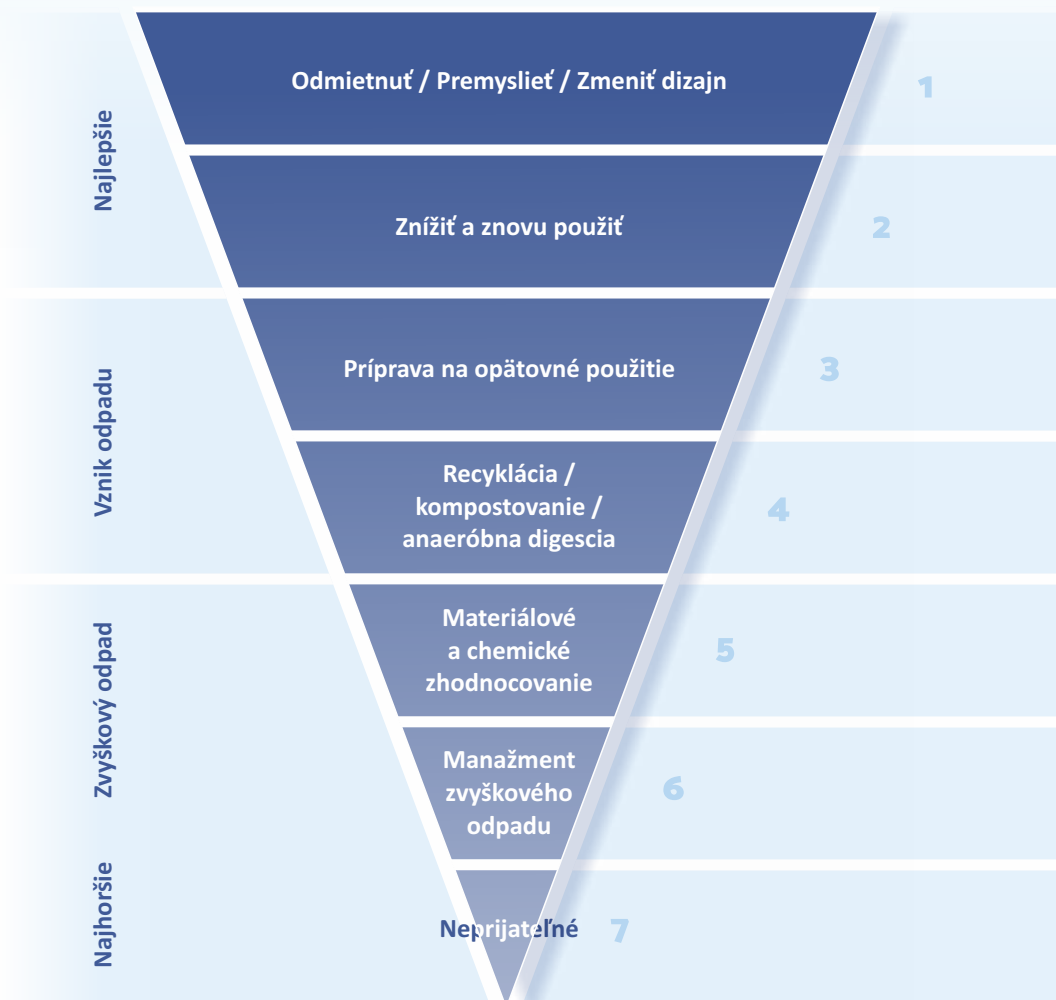
V preklade to znamená „nulový odpad“. Je to snaha o zachovanie všetkých zdrojov prostredníctvom zodpovednej výroby, spotreby, opätovného použitia a zhodnocovania výrobkov, obalov a materiálov bez zbytočného spaľovania, skládkovania a bez vypúšťania znečisťujúcich látok do vody, pôdy alebo ovzdušia, bez ohrozovania životného prostredia alebo ľudského zdravia.

Zero Waste napomáha obnove ekosystémov a navrhuje spôsoby ako zabezpečiť plnohodnotný život pre ľudí aj pre planétu, čím bude dosiahnutý obojstranne výhodný výsledok. Podporuje opakovane použiteľné riešenia, ktoré fungujú v krátkodobom aj dlhodobom horizonte.

Samosprávy majú v snahe o zavedenie Zero Waste do života svoje významné miesto. Sú manažérmi odpadového hospodárstva na svojom území a vedia v ňom nastaviť dôležité opatrenia, ktoré pomôžu obyvateľom znižovať produkciu odpadov, zdieľať a opätovne používať niektoré výrobky, ale aj účinnejšie vytriediť svoje odpady pre kvalitnú recykláciu. Majú v rukách bežne používané komunikačné prostriedky/kanály, ktoré vedia využiť na zvýšenie informovanosti svojich obyvateľov. Môžu vytvoriť výborné podmienky pre úspešnú cestu k Zero Waste odpadovému hospodárstvu!

Hierarchia ZERO WASTE

Koncept Zero Waste sa riadi novou, rozšírenou hierarchiou, ktorá mení spôsob myslenia z odpadového hospodárstva na riadenie zdrojov. Jej hlavným cieľom je zabezpečenie zachovania hodnoty našich zdrojov v ekonomike aj pre budúce generácie.

1

Odmietnuť/Premyslieť/Zmeniť dizajn

Odmietnime to, čo nepotrebujeme; zmeňme spôsob, akým vyrábame a spotrebúvame prepracovaním obchodných modelov, tovaru a obalov, aby sme znížili spotrebu zdrojov a plytvanie.

2

Znížiť a znovu použiť

Minimalizovať množstvo, toxicitu a ekologickú stopu akejkoľvek operácie, pri ktorej sa výrobky alebo komponenty, ktoré nie sú odpadom, opäť použijú na rovnaký účel, na aký boli vytvorené.

3

Príprava na opätovné použitie

Kontrolné, čistiace alebo opravárenské operácie, pri ktorých sa výrobky alebo súčasti výrobkov, ktoré sa stali odpadom, pripravujú tak, aby sa dali znovu použiť bez akéhokoľvek ďalšieho predbežného spracovania.

4

Recyklácia/kompostovanie/anaeróbna digestia

Vysokokvalitné zhodnocovanie materiálov z vytriedených odpadov.

5

Materiálové a chemické zhodnocovanie

Technológie na obnovu materiálov zo zvyškového (nevytriedeného) odpadu na nové hodnotné materiály spôsobom šetrným k životnému prostrediu.

6

Manažment zvyškového odpadu

To, čo nie je možné zhodnotiť z nevytriedeného odpadu, je pred uložením na skládku biologicky stabilizované.

7

Neprijateľné

Možnosti, ktoré neumožňujú materiálové zhodnocovanie, majú veľký vplyv na životné prostredie a vytvárajú blokovacie efekty, ktoré ohrozujú prechod na Zero Waste: spaľovanie odpadu na energiu, spoluspaľovanie odpadov, splyňovanie a pyrolýza plastov na palivo, skládkovanie nestabilizovaného odpadu, nelegálne skládky, otvorené spaľovanie.

Čo je „ZERO WASTE CITIES PROGRAM“

V preklade „program Zero Waste samosprávy“ je prvým nezávislým certifikačným procesom na svete, ktorý povzbudzuje samosprávy k ambicióznym cieľom v odpadovom hospodárstve a k implementácii efektívnych, ekologických a udržateľnejších nástrojov a riešení. To pomáha samosprávam k prechodu z lineárneho na obehové hospodárstvo. Zastrešuje ho sieť mimovládnych organizácií Zero Waste Europe, ktorého slovenským zástupcom sú Priatelia Zeme – SPZ.

Sieť viac ako 480 európskych Zero Waste samospráv predstavuje priekopníkov v oblasti znižovania produkcie komunálneho odpadu, čo je možné dosiahnuť len zmenou optiky, akou sa pozeráme na odpadové hospodárstvo.

V roku 2022 získalo certifikát prvých 12 európskych samospráv: 5 v Slovinsku, 5 v Španielsku, 1 v Nemecku a 1 v Taliansku. Cieľom programu Zero Waste samosprávy však nie je len zviditeľniť tých, ktorí dosahujú najlepšie výsledky, ale aj pomáhať v pokroku tým samosprávam, ktoré, aj keď v súčasnosti nedosahujú uspokojivé výsledky, sú pevne odhodlané neustále napredovať smerom k Zero Waste.

Proces certifikácie samospráv v rámci „Zero Waste programu“ má 5 krokov:

1. **Prejavenie záujmu zo strany samosprávy**
2. **Podpísanie dokumentu tzv. Závazku a Zmluvy o certifikácii Zero Waste Cities**

Samospráva sa zaviazá v Závazku k dlhodobej Zero Waste stratégii, vrátane:

- odklonenia 90 % komunálneho odpadu od škodlivých spôsobov zneškodňovania a falošných riešení,
- stanovenia cieľu (v kg) zvyškového komunálneho odpadu vyprodukovaného na obyvateľa (v kg),
- prijatia opatrenia na zvýšenie povedomia o filozofii Zero Waste medzi obyvateľmi formou rôznorodej informačnej kampane.

Po podpísaní Závazku samospráva získava štatút „Zero Waste Candidate City“ a pristupuje k podpisu Zmluvy o certifikácii Zero Waste Cities. Samospráva uhrádza registračný poplatok a po roku i pravidelný ročný poplatok, ktoré sú stanovené podľa počtu obyvateľov v samospráve.

3. Implementácia

Počas cca 2-ročného obdobia si samospráva za odbornej podpory expertov Zero Waste Europe pripraví Stratégiu Zero Waste pre svoje mesto/obec. Samospráva si v nej sama stanoví ciele, ktoré chce dosiahnuť v časovom horizonte, ktorý si sama určí a opatrenia, ktoré ju k cieľom dovedú.

4. Certifikácia

Certifikačný proces vedie nezávislý auditor, ktorý monitoruje súlad vykonaných aktivít so stratégiou Zero Waste obce/mesta a hodnotí dosiahnuté výsledky.

Certifikačný systém má 40 rôznych kritérií, ktoré sú navrhnuté tak, aby viedli samosprávu k Zero Waste nastaveniu.

18 z týchto kritérií je povinných, takže každá samospráva, ktorá chce získať certifikát, ich musí všetky splniť! Sú koncipované tak, aby položili základ pre dosahovanie dobrých výsledkov samosprávy v budúcnosti. Okrem iných, sú tam i požiadavky na zavedenie základných systémov – napríklad systému triedeného zberu, či program pre biologicky rozložiteľné komunálne odpady... Boli vytvorené s cieľom zabezpečiť, aby samospráva vedela, kde začína a kde sa môže zlepšiť, kde sú jej rezervy. Sú tam i povinné kritériá pre monitorovanie, takže samospráva si môže byť skutočne istá, že sa uberá správnym smerom.

Ďalších 22 kritérií je nepovinných a odmeňujú sa bodmi, takže samospráva si môže vybrať, ktoré z nich chce okamžite splniť, a ďalšie si môže pridávať neskôr, keď sa na to bude cítiť pripravená. Body sa pridávajú za dobrý výkon alebo za činnosti, ktoré presahujú rámec toho, čo vyžadujú povinné kritériá.

Výsledkom certifikácie je získanie čo najvyššieho počtu bodov, čo sa odrazí v počte hviezdíčiek. 5 hviezdíčiek má len skutočný šampión Zero Waste.

5. Ročné zlepšenia

Každé 3 roky sa bude certifikačný proces opakovať, čo vedie samosprávu k zlepšovaniu dosiahnutých výsledkov. Má možnosť postúpiť na vyššiu úroveň v rámci 5-hviezdičkového systému, ale môže sa stať aj to, že o hviezdíčku prejde.

Rozvoj
ľudského potenciálu

Financie

Zamestnanosť

Čo získa samospráva certifikáciou „Zero Waste Cities“ ?

Positívny imidž
a uznanie

Dobrá
prax

Stretnutia

☑ **Rozvoj ľudského potenciálu**

Máte jedinečnú príležitosť učiť sa od najlepších v Európe, ako zapájať verejnosť (odbornú i laickú) do riešenia vecí verejných, zlepšiť život vo vašej komunite, zvýšiť odbornosť svojich pracovníkov a informovanosť verejnosti, zlepšiť životné podmienky... Ľudia sú najdôležitejším faktorom v prechode z klasického odpadového hospodárstva na Zero Waste.

☑ **Positívny imidž, dôveryhodnosť a celosvetové uznanie**

Môžete sa posunúť do spoločnosti samospráv, ktoré patria v zavádzaní obhového hospodárstva medzi najlepšie a najznámejšie na svete. Stanete sa dôveryhodnejšou a uznávanou zelenou samosprávou.

☑ **Prestížne podujatia a exkurzie**

Každoročne máte možnosť zúčastniť sa prestížnych podujatí na európskej úrovni, ako sú exkurzie v najlepších Zero Waste samosprávach, či odborných seminárov a konferencií.

☑ **Dobrá prax**

Máte možnosť, dokonca je vítané, ak sa prezentujete a propagujete svoje úspechy a postupy na národnej i európskej úrovni.

☑ **Pracovné miesta a ekonomické stimuly**

Máte príležitosť vytvoriť nové pracovné miesta. Príprava na opätovné používanie, triedený zber a recyklácia ich vytvárajú preukázateľne viac ako skládkovanie alebo spaľovanie odpadov. Máte možnosť zapojiť sa do projektov, kde získate finančnú podporu napr. na komunitné kompostovanie, či informačnú kampaň. Správne nastavené systémy a procesy vás privedú k finančnej udržateľnosti, čo znamená udržanie finančných nákladov a poplatkov na prijateľnej úrovni.

☑ **Odborná pomoc**

Program ZWC umožňuje samospráve získať prístup k vzdelávacím materiálom, pomôckam, mentorstvu a odbornému poradenstvu skúsených expertov, ktoré jej dokážu vo výraznej miere pomôcť zaviesť tie správne opatrenia v optimalizácii odpadového hospodárstva a v ekonomickej udržateľnosti. Máte možnosť nadviazať spoluprácu s inými ZWC samosprávami a získať tak množstvo podnetov do ďalšej práce.

Na záver

Podľa OSN predstavujú klimatické zmeny, strata biodiverzity a znečistenie životného prostredia v súčasnosti celosvetové hrozby pre zdravie a budúcnosť ľudstva. Svoju rolu v tom zohráva aj surovinová politika, nadspotreba a odpadové hospodárstvo. Je nevyhnutné v tomto smere zmeniť zaužívané praktiky a prispieť v rámci svojich možností a kompetencií k zmierneniu týchto hrozieb. To si však vyžaduje, aby sme robili správne a odvážne rozhodnutia. Program Zero Waste Cities Vám ponúka inšpiráciu a dlhoročné praktické skúsenosti stoviek európskych samospráv, ktoré sa vybrali cestou Zero Waste.

**Oslovte nás a my Vám pomôžeme
s prechodom na udržateľné
odpadové hospodárstvo
smerom k Zero Waste!**

www.zerowastecities.sk

**Priatelia
Zeme
SPZ**

Haluzice 761, 913 07 Bošáca
Telefón: 0903 772 323
E-mail: spz@priateliazeme.sk
www.priateliazeme.sk/spz
www.kompost.sk
www.nulaodpadu.sk
www.stopspalovniam.sk
www.facebook.com/priatelia.zeme.spz
Č. účtu: SK96 3100 0000 0043 5005 4728

Brožúru vydali v roku 2023 Priatelia Zeme – SPZ v rámci projektu „Zero Waste program pre samosprávy“, ktorý bol podporený Environmentálnym fondom v rámci Zeleného vzdelávacieho fondu.

